

Internationalism, kultur, solidaritet, mänsklighet i Havanna

Eva Björklund

Det som inte finns märks inte heller. Som kända personlighet-ers födelsedagar när de inte firas. Varken Fidel Castros eller någon annan kubansk ledares födelsedag har firats offentligt på Kuba. Det är en del av den mycket ovanliga kultur som utvecklats där, befriad från skvallerjournalistik och person-kult. Men många har ändå velat hylla Fidel Castro på hans födelsedag, och utanför Kuba har det skett.

En av Latinamerikas stora konstnärer, ecuadorianen Oswaldo Guayasamín, har gjort det till en vana. Hans vänskap med Fidel började 1961, då han också gjorde sitt första porträtt av den då 35-åriga ledaren. När Kubas presi-dent kom till Ecuador 1988 för att närvara vid Rodrigo Borjas presidentinstallation, överraskade Guayasamín hon-om med ett födelsedagskalas. Då hade Guayasamín hunnit med tre porträtt av Fidel, den enda han målat så många gånger. När han i Havanna 1996 målade sitt fjärde informe-rade han föremålet om att hans stiftelse "Fundación Guayasamín" planerade en offentlig födelsedagshyllning på 70-årsdagen. Fidel, som aldrig gått med på sådant, försökte övertala honom att låta bli, men Guayasamín sa bara: Jag frågar inte om lov, jag informerar dig".

När han dog 1999 fanns redan beslutet att stiftelsen skulle arrangera en hyllning till Fidel på hans 80-årsdag. Det skulle bli en stor latinamerikansk, kulturell manifestation i Havanna andra veckan i augusti 2006. Fidels plötsliga insjuknande medförde ett avbräck, och på hans uppmaning sköts evenemanget upp för att sammanfalla med 50-års-firandet av Granmas landstigning 2 december 1956, och därmed grundandet av Kubas Väpnade Styrkor. Det är bakgrunden till att folk från hela världen strömmade till Havanna för att delta i Guayasaminstiftelsens kultur dagar 28 november till 1 december, och i firandet av Granmas landstigning 2 december.

Kulturdagarna med samlingsnamnet "Guayasamín om-famnar Fidel" började med en galakväll med kubanska artister på Carlos Marx teatern den 28, och fortsatte med två dagars kollokvium på kongresspalatset med rubriken "His-toria och Framtid: Kuba och Fidel". Omkring 2000 deltagare fördelade sig mellan tre kommissioner med rubrikerna

"Mänskligheten är vårt fosterland" - om den kubanska solidariteten inom hälsovård, utbildning och stödet till andra folks befrielse och apartheids nederlag;

"Rättvisa på alla områden" - om utbildning och hälsovård för alla, om forskning i den sociala rättvisans tjänst, om jämlikhet och sociala och politiska rättigheter;

"Kultur och frihet, omöjliga utan varandra" - om Kuba och Fidel i dagens nya artikulering av vänsterns tänkande, om alternativ mot kulturindustrins hegemoni och medias mani-pulation, om Kuba och motståndets kultur, antikolonialis-men och frigörelsen.

Namn kunniga föreläsare och deltagare kom från i stort sett alla länder i Amerika, från de latinska i Europa men också från England, Tyskland, Sverige och Östeuropa samt från Norra och Södra Afrika och Mellanöstern och Vietnam, Laos, Filippinerna m fl länder.

Den 1 december blev det vernissage på en Guayasamin-utställning på Nationalmuséets latinamerikanska filial. I

Oswaldo Guayasamín målar sitt andra Fidel porträtt 1981.

publiken blandades veteraner från vietnamesiska befrielse-kriget med allt från angolanska generaler, Gerard Depardieu, Fidelito (äldsta sonen) och kubanska kulturarbetare och politiska ledare.

Kulturdagarna avslutades sedan som de hade börjat, på Carlos Marx teatern, med de drygt 1500 internationella gästerna och dubbelt så många kubaner. På podiet satt tillförordnade presidenten Raul Castro och vicepresidenten

Carlos Lage omgivna av Evo Morales, Daniel Ortega, Nicolas Maduro (Chavez kunde inte resa hemifrån dagarna innan valet), René Preval, Ignacio Ramonet, Gabriel Garcia Marquez m fl.

Först där förekom de direkta hyllningsorden till Fidel av folkliga ledare som står honom nära och som Kuba betytt och betyder så mycket för och av författare och konstnärer som blivit kära vänner genom åren, och som Guayasamin var ett av så många exempel på.

Eva Morales kallade Fidel "en vis man, en vän, en broder, en obeveklig kamrat i den antiimperialistiska kampen. För mitt folk är han symbolen för mänsklighetens försvar. Kuba och Fidel har lärt Latinamerika och världen att regera med mänsklig värdighet och självständighet."

Nicolas Maduro, Venezuelas utrikesminister, kom med en jättekrav från Hugo Chavez och Venezuelas folk. "Solidariteten med Venezuela är ett exempel på Kubas och Fidels enorma förmåga till kärlek och solidaritet. Missionerna är syntes av den kubanska revolutionens framgångar och den socialism vi bygger under 2000-talet."

Daniel Ortegas födelsedagspresent var segern i presidentvalet. Innan vi reste hem hann vi också få ta del av Chavez seger den 3 december, som han tillägnade Fidel, kanske den allra bästa av födelsedagsgåvor.

Vi som hade förmånen att delta i Guayasamins gåva till Fidel fick själva en storartad present, 3:e utgåvan av "100 timmar med Fidel", som Ramonets intervjubok heter på Kuba. Den första kom ut i våras, i Spanien och på Kuba, utan att Fidel hade hunnit läsa den. Under sin konvalescens gick han igenom den för att komplettera en del svar som behöver förklaras grundligare, och för att korrigera språket. Det bokstavliga återgivandet av muntliga svar är intressant, men inte alltid den bästa litterära formen. Detta gjorde Fidel med sikte på Alliansfria Ländernas Toppmöte i Havanna 11 september. Då fick alla stats- och regeringscheferna den andra upplagan som gåva. Men Fidel var ändå inte nöjd, utan fortsatte fram till tredje utgåvan som vi fick. Den hade under november börjat komma ut på Kuba i tabloidformat som bilaga till dagstidningen, kapitel för kapitel, varav det sista precis till Granmas 50-årsjubileum 2 december.

Förutom den språkliga bearbetningen av sina svar, som klart höjer läsoplevelsen, har Fidel lagt till mer utförliga svar och kompletterat med tidigare hemliga dokument kring bl a Oktoberkrisen 1962, försvaret av Angola 1975-88 och kuppen i Venezuela. Bland dokument som nu tillfogats finns tex brevväxlingen med Krustjov 1962 där Fidel kritiserar att Sovjet gjorde upp med USA över huvudet på Kuba, och brev till Sadam Hussein efter invasionen av Kuwait 1990, där Fidel i starka ordalag uppmanar honom att omedelbart dra sig tillbaka, och varnar för de förödande följder invasionen kan få inte bara för Irak utan för hela tredje världen.

Men Fidel då, varför var han inte med? Han skickade en

Gerard Depardieu i vimlet med en vietnamesisk general: "Hur skulle jag låta denna chans gå förlorad? Fidel är inte bara en människa, han förkroppsligar också en storartad idé. En idé som är större än människan själv, och samtidigt är denna människa. Därför är det självklart att jag är här. Jag har besökt denna ö 15 gånger och varje gång upptäcker jag nya inspirationskällor. Mitt hjärta slår för er kubaner."

Militärparaden 2 december, med nya vapen av egen tillverkning på gamla sovjetiska pansarfordon, avslutades med det sanna vapnet, folket, i massor, på bred front, kilometer efter kilometer, med egna handgjorda plakat.

hälsning till galakvällen den 28:e där han tackade Guayasaminstitfelsen och alla deltagare för denna enastående gåva och samtidigt sa att han nog ännu inte var tillräckligt stark för att delta. Det dämpade inte på något sätt entusiasmen under de följande dagarna även om alla naturligtvis hade velat se honom frisk och kry. Men kanske var det lika bra att han inte var med, för det kunde ha ställt kollokviets fantastiskt intressanta seminarier och allt annat i skymundan. Detsamma gäller den stora militärparaden den 2 december, de väpnade styrkornas 50-årsdag, försvarsministerns, nu även tillförordnade presidentens stora dag. Mycket talar för att Fidel avsiktligt avstod för att inte bryta den process där hans regeringskollegor också tillsammans övertar presidentmaktens yttersta ansvar.

